Helvetia Light - 100

"ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" 1-Αυγουστου 1964

Αρ. 538 ἐτ. ΙΑ.

"ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" 1-Αυγ 1964

POP-ART-L' HOURLOUPE-σορολόπ

«ΤΡΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ»

καί οἱ ἀντιδράσεις ἑνός ὀργισμένου γέροντα

XXXII BIENNALE BENETIA ΙΟΥΝΙΟΣ – ΙΟΥΛΙΟΣ 1964

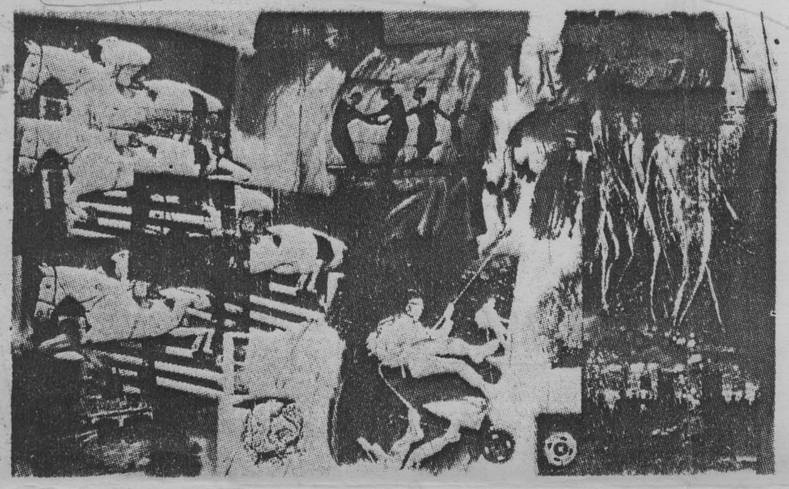

Robert Rauschenberg : «Espresso». Βραβεῖο Ζωγραφικῆς

Γλωσσάριο :

ΜΠΙΕΝΝΑΛΕ = Τό μεγαλύτερο, ζωντανώτερο καί τό πιό τρελλό πανηγύρι τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν τοῦ Κόσμου ὅλου στόν καιρό μας. Μιά διάκριση ὁποιαδήποτε ἐκεῖ ἔχει μεγάλη σημασία γιά τόν καλλιτέχνη.

Μερικά ὀνόματα ἀπό τά μεγάλα PREMIO: Braque, Matisse, Moore, Carra, Duty, Ernst, Villon, Giacometti.

Ὀργανώνεται μέ Ἰταλική θέρμη δυό χρόνια πρίν.

Ζῆ μόνο τρεῖς μέρες.

Συντηρεῖται ὡς εἶδος Μαυσωλεῖο μέ δυό Ἰταλούς ἀνατήρους φύλακες στό κάθε περίπτερο τέσσερους μῆνες. Ἔπειτα κλείνει γιά νά ξαναν σῆξη πάλι σέ δυό χρόνια.

Στίς τρεῖς μέρες τῶν ἐγκαινίων συνωστίζονται στά σκιερά δρομάκια, στά περίπτερα κρεματόρια, στούς μπουφέδες τῶν ἀλλεπάλληλων δεξιώσεων, ἑκατοντάδες καλλιτέχνες, κριτικοί, διευθυντές καί συντηρητές μουσείων, ἰδιοκτῆτες γκαλλερί, φιλότεχνοι, παράσιτα.

Ἡ λαχτάρα γιά τήν ἀληθινή ἀξία καί ἡ δίψα γιά νεωτερισμούς, ὁ ἔρωτας γιά τήν τέχνη καί ἡ περιέργεια γιά τίς ἀσθένειες τῆς ἐποχῆς. Ζωογονοῦν τίς συζητήσεις κάτω ἀπό τίς πελώριες μανόλιες καί τό ἐρώτημα πού ἀκούγεται συχνότερα ἀπό ὅλα τό στόματα εἶναι: L' ARTE MODERNA DOVE VA ? Ἡ τριακοστή δεύτερη ἔκδοση τῆς διετοῦς διεθνοῦς ἐκθέσεως τέχνης τῆς Βενετίας δέν ἔδωσε οὔτε καί φέτος ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό. ΕΥΤΥΧΩΣ.

POP - ART = Νέα μορφή τέχνης πού γίνεται κατ' οἶκον ἤ καθ' ὁδόν μέ πᾶν τό προστυχόν.

Ἐπιτροπή ἀδιάβλητη ἑπτά σοφῶν παγκοσμίου κύρους ἐτίμησε μέ τή μεγαλύτερη διάκριση τοῦ κόσμου αὐτή τή στιγμή, μέ τό μεγάλο PREMIO (πού ἔχει δοθῆ στόν ΜΠΡΑΚ καί τόν ΜΑΤΙΣ) τόν δημοσιογράφο, ὅπως τοῦ ἀρέσει νά ἀποκαλῆται, Ράουσεμπεργκ, Ἀμερικανό πρωταθλητή τοῦ POP - ART. Ἀναταραχή στίς τιμές τοῦ διεθνοῦς χρηματιστηρίου καί ταραχή στά φρένα τῆς πολύγλωσσης ἐντελιγκέντσιας.

Ἡ καινούργια δραση, πού λέγαμε πώς θά ἐσφράγιζε τόν αἰώνα μας σάν ἡ μεγαλύτερη κατάκτηση τῆς ἀνθρώπινης εὐαισθησίας, πού ἀπέστρεψε τό βλέμμα ἀπό κάθε τι τοῦ κόσμου τούτου καί φιλοδόξησε νά μᾶς ἀποκαλύψει τά ἀνείπωτα θά καταδεχτεῖ τώρα νά χαμηλώσει κάϊ νά ἀντικρύσει ξανά τό περιφρονημένο «ἀντικείμενο» καί μάλιστα αὐτούσιο καί δή λίγο βρωμισμένο;

Ἕνας - πέντε - δέκα νέοι ἀπό τό Τέξας εἶδαν τό ἀδιέξοδο ἀπό τή στερεότυπη ἐπανάληψη σέ παγκόσμια κλίμακα αὐτοῦ πού μᾶς σερβίρανε σάν «μάθημα τοῦ POLLOCK» καί ἀποφασίσανε νά ζωηρέψουνε ξανά «τό κεχηνώς τοῦ ρυθμοῦ» ἀρπάζοντας τούς ἀποσβολωμένους ἐραστές τῆς ἀνεικονικότητας ἀπό τό πέτο καί σέρνοντάς τους ἀπό τή Σαχάρα πού μέ τόσο κόπο εἶχαν κατακτήσει, νά περάσουνε νά δροσισθοῦν στήν «αἴθουσα τοῦ μπάνιου»

Ἔχω μάρτυρες πώς στό παλιό ἀμερικανικό προξενεῖο, στό μεγάλο κανάλι τῆς Βενετίας, εἶναι ἐκτεθειμένα πάσης φύσεως τσουμπλέκια παρουσιασμένα μέ ὅλες τίς τιμές ἀπό τήν μεγάλη ὑπερατλαντική πολιτεία καί βραβευμένα ἀπό Εὐρωπαίους σοφούς: Τεράστιο σωληνάριο ὀδοντόπαστας, κουζίνες ἀληθινές μέ φεύτικα τρόφιμα, καρβουναποθῆκες μέ γνήσιο κάρβουνα κι' ἕνα φτυάρι, ρολόγια, ἕνα ντούς, ἕνας τοῖχος τοῦ μπάνιου μέ τό χαρτί τῆς τουαλέττας, τήν πετσέτα καί ἕνα καθρέφτη, ἕνα κοτέτσι μ' ἕνα κόκκορα μπαλσαμωμένο, ἕνα ζευγάρι σκισμένα ἄσπρα παπούτσια, ἕνα στρῶμα λερωμένο μέ λαδομπογιά, ὑπερμεγέθη τηλέφωνα καί γραφομηχανές, στραπατσαρισμένες λαμαρίνες ἀπό σύγκρουση αὐτοκινήτων, δίσκοι μέ γλυκά φεύτικα, ἄλλα βαμμένα μέ γυαλιστερό ντοῦκο, ἄλλα μέ βρώμικες μπογιές, συνθεμένα σέ μεγάλα τελλάρα μέ λίγες πινελιές ποῦ καί ποῦ ἤ σέ τρισδιάστατες συνθέσεις τύπου ἐμπορικοῦ display, ὅλα αὐτούσια, ἀκάθαρτα, ἀηδῆ.

Ψίθυροι ἀκούστηκαν πολλές μέρες πρίν. Τριγμοί ἀνακατώθηκαν μέ τοῦς θορύβους τῆς συγκεκριμένης μουσικῆς τῶν μπαλλέτων τοῦ Cannningham στήν καθαγισμένη αἴθουσα τοῦ LA FENICE τήν παραμονή τῆς ἀπονομῆς τοῦ PREMIO.

Προσκλήσεις ἔντυπες μοιράστηκαν μαζί μ ἕνα ποτήρι οὐΐσκυ στίς καλ ὠργανωμένες δεξιώσεις: «ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΤΟ ΙΑΡΙΣΙ ΠΕΘΑΝΕ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ ΤΗΝ ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ»

Ἡ συμπάθεια ὅλων τ στιγμές ἐκεῖνες στρεφότανε στόν ὑπέργηρω κί σεμνό BISSIERE πού εἶχε θελήσει μ' ἕνα παράδειγμα ζωῆς νά μᾶς δώσει δίδαγμα ὑψηλῆς καλλιτεχνικῆ; ἀρετῆς στό κακοδαλμένο περίττερο τῆς Γαλλίας.

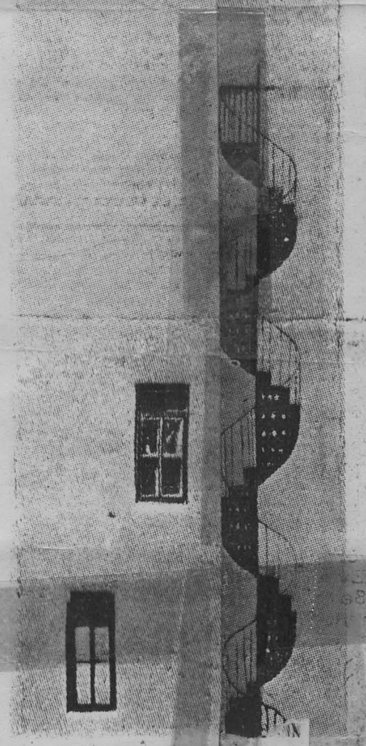

Σπ. Βασιλείου: Μιά μικρή ἱστορία. 1,51X0,77

ΤΡΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ = Τρεῖς προκλήσεις. Τά τρία νέα παιδιά πού βουλήθηκαν νά δεῖξουν στό φουαγιέ τοῦ LAFENICE καινούργιους τρόπους γιά μιά ἑλληνική γλυπτική, μέ σεντόνια κρεμασμένα ἀπό τούς πολυελαίους, γυναικεῖα ἐσώρουχα περιπλεγμένα σέ καρεκλόπόδαρα καί κουτιά τοῦ ἀμπαλάζ ἀπό τή STANPA σκισμένα καί μπογιατισμένα, ἔχουν καί τάλαντο καί καλλιέργεια.

Σκλάβοι μιᾶς ἀπατηλῆς καί φαινομενικῆς ἐλευθερίας, ἐνεργούμενα στά χέρια μεγαλόστομων πλανόδιων ἱπποτῶν τῆς διεθνοῦς κριτικῆς ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΕΝΟΙ μακρυά ἀπό τή «σπουδαία πνευματική ἄνεση» ὅλων ἐμάς τῶν ἄλλων, μπορεῖ πραγματικά νά πιστεύουν πώς αὐτοί μόνοι νοιάζονται γιά τήν καυτή ἀλήθεια καί κάνουν δέν μπορεῖ νά τούς ἀπαγορεύσει νά κάνουν ὅ,τι τούς καπνίσει. ΜΟΝΟ ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ. Ἀνάβρε πλώνετε τό φτηνό λερωμένο σεντόνια σας, τσαλακώνετε τούς γυναικείους κορσέδες, σκίζετε τά κουτιά τοῦ ἀμπαλάζ, δικαίωμά σας, ἀλλά βρῆτε καί ἄλλους νέους δρους γιά τή δουλειά σας. Στά ἱερά καί τά ὅσια τοῦ ἀνθρώπινου βίου, κλεῖστό γιά πάντα μά μοναδικό καί ἀμπέρβλητο εἶναι τό κεφάλαιο τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Λίγο σεβασμό.

Ὅπως καί σύ, ἀγαπητέ Παῦλο, πού μᾶς ἀνήγγειλες μέ μεγάλο καμάρι πώς ἀνήκεις στή δύναμη — διμοιρία ἤ λόχο; — τῆς γκαλλερί J καί μέ ρώτησες στά ἐγκαίνια τῆς LEONE πῶς μοῦ φάνηκε τό «ταμπλώ» σου. «Ταμπλώ» κάνανε οἱ Carpaccio, οἱ Canalleto, οἱ Guardi πού ἐκεῖ στό Κανάλε Γκράντε. Αὐτοί πέθανε Σεῖς κάνετε νέα τέχνη. Βρῆτε καί καινούρι λέξεις. Χαρτοκολλητική χειροτεχνία, συνδεσ λογία, ραπτική, ξυλουργική, μεταλλοτεχνί "Οχι «ταμπλώ». Τά γκαρσόνια τοῦ FLORIA πού ντραπάρουν κάθε βράδυ τόσο ἐπιδέξια κ ἄνετα τίς κουρτίνες στά δόλτα τῆς πιάτσ τοῦ Σάν Μάρκο δέν περηφανευτήκανε ποτέ πα κάνουν γλυπτική οὔτε ἑλληνική, οὔτε μπαρό οὔτε νεομπαρόκ.

L' HOURLOUPE — "Ενα ἐπεισόδιο στό περιθώριο τῆς Μπιεννάλε. "Ενας μεγάλος ζωγράφος μιά «βεντέτα» — τόν χαρακτηρισμό γιά ζωγράφο τόν ἄκουσε πρώτη φορά στό Παρίσι ἐδῶ κα δυό χρόνια — μιά σίγουρη τραπεζική ὑπογραφή, ὁ Jean Dubuffet, προσεκλήθη νά ἐκθέσει στό Παλάτσο Γκράσσι στό περιθώριο τῆς Μπιεννάλε.

Δέκα θαυμάσιες αἴθουσες. Ἑκατό καί πάνω παραλλαγές ἑνός ἔργου μέ πολύχρωμους ἐλευθερους μαίανδρους καί ἄλλα γραμμικά τερτίπια ἑνός ἔμπειρου πινέλου, συνταρακτικές ἀγορές, ἕνας τίτλος παράξενος καί χωρίς νόημα καί ἕνα φίλμ: «Ἡ ζωή καί τό ἔργο τοῦ J. D.»

"Οταν ἕνας τεχνίτης ἔχει κάμει τά δυό κομμάτια πού βρίσκονται στήν τόσο διδακτική δι καί πόσο γρήγορα ἔχουν παλιώσει ἀνεπανόρθωτα μερικά πράγματα καί βρίσκονται τόσο κοντά στήν πόρτα τῆς ἀποθήκης — δικαιοῦται τή μερίδα του ἀπό τή δόξα τοῦ καιροῦ μας. Γιατί τώρα ὁ μηχανισμός τῆς δημοσιότητας καί τῆς διασημότητας πρέπει νά ὑποχρεώνει ἕνα ἡλικιωμένο τεχνίτη νά παράγη μέ τό «σύστημα Φόρδ» ἑκατοντάδες τετραγωνικά μέτρα μουσαμᾶ κι' ἀπό πάνω νά τόν ἀναγκάζη νό ἀποζάρει μπροστά σέ μιά μηχανή ὅλο κακεντρέχεια, κακοφωτισμένος, γέρος, φαλακρός, φαφούτης, βραχνός καί νά κάνει τόν κλόουν ἐπί μισή ὥρα καί πάνω, κοροϊδεύοντας τό σύμπαν καί τόν ἑαυτό του;

L' HOURLOUPE ? σορολόπ ἀξιοσέβαστε λόγω καί ἔργου καί ἡλικίας, κύριε Jean Dubuffet, ὑποκλινόμενος μπροστά σου μέ τήν ἀβρή εὐγένεια τοῦ γείτονα τοῦ Κουρμπέ !

★

Γύρισα στήν πατρίδα γεμάτος ἀντικρουόμενα συναισθήματα. Τό τεράστιο τοῦτο καζάνι πού μέσα στή μεγάλη τριήμερη βράση του συμφύρονται τά ἀληθινά καί τά ψεύτικα, τά γερά καί τά σάπια εἶναι μιά πραγματικότητα. Ἀπό τά πέρατα τῆς γῆς ἀνταμώνουν ἐδῶ οἱ ἔμποροι καί οἱ σοφοί, οἱ σεμνοί καί οἱ τσαρλατάνοι, οἱ μαστόροι καί τά παράσιτα. Ὁ μόνος ἀπών : ὁ ἁπλός καλλιεργημένος ἄνθρωπος, ἡ μονάδα πού συνθέτει τό μεγάλο πλατύ κοινό. Ἔχεις τό συναίσθημα πώς ὅλοι κάτι θέλουν νά ποῦν, ἀλλά ἄλλο λένε, πώς κάτι κρύβουν, γιά κάτι ντρέπονται, καί ὅλο λοξοδρομοῦν.

Μπορῶ νά μαρτυρήσω ὑπεύθυνα καί μέ περηφάνεια πώς μέσα σ' αὐτό τό κλίμα τῆς δευτέρας παρουσίας οἱ πέντε Ἕλληνες καλλιτέχνες σταθήκανε ὅλοι καθαροί, ἔντιμοι, ἁπλοί, ἄξιοι τῆς τιμῆς πού τούς ἔγινε

Ἀποδείξεις πολλές γραπτές, καί πράξεις καί ἀγορές καί λόγια θερμά μποροῦν ὁ πον κλεῖση ἡ ἔκθεση νά γίνουν ἀπό τήν ἐπιτροπή ἕνας ἁπλός ἀπολογισμός. Φόρο τιμῆς χρωστᾶμε στήν ἐπιτροπή καί στόν κομισσάριο Τώνη Σπητέρη.

Δέν ξέρω τί ἀποκομίσαμε ὁ καθένας μας θετικό ἤ ἀρνητικό, ὁ καιρός θά τό δείξει, οὔτε μπορῶ νά μιλήσω γιά λογαριασμό τοῦ Ζογγολόπουλου, τοῦ Κουλετιανοῦ, τοῦ Νικολάου, τοῦ Βεντούρα.

Γυρίζοντας εἶχα μιά μεγάλη συνομιλία μέ τά πινέλα μου. Εἶναι ὅλων τῶν λογιῶν, πλατιά, στρογγυλά, τετράγωνα, μακρουλά, μέ λεπτή τρίχα, γιά μεγάλες φαρδειές ἐπιφάνειες, γιά κινούμενες πινελιές, γιά λεπτές γραμμές, γιά κουκίδες, γιά βοῦλες. Γνωριζόμαστε κάπου φαράντα χρόνια. Ἤθελα νά τούς πῶ τή χαρά καί τή συγκίνησή μου γιά τά πολλά καλά λόγια πού μοῦ εἶπανε γιά τά ἔργα τους

Γιά τά παράξενα πού εἶδα καί ἄκουσα. Πολλοί τά ἔχουν ἐντελῶς καταργήσει. Ἀλλά εἶναι καί πολλοί ἀκόμα πού τά χειρίζονται μέ ἀξιωσύνη. Λέγαμε γιά τόν Bissiere Ἀλλά εἶναι κι' ἄλλοι. Μερικοί τά βρωμίζουν Σχεδόν οἱ περισσότεροι Ἰταλοί τσαλαβουτοῦν σ' ἕνα τέλμα μέ τά πινέλα τους "Ενας Οὐγγαρέζος πολιτογραφημένος Ἑλβετός, ὁ Κέμενυ, κάνει πίνακες μέ σιδερικά. Σπουδαῖος τεχνίτης πῆρε — κατά λάθος ; — τό μεγάλο βραβεῖο τῆς γλυπτικῆς. Εἶναι περισσότερο ζωγράφος. Τά ἔργα του ἔχουν μιά μαγεία, τή μαγεία πού ἔχει ὁ σταματημένος μηχανισμός τοῦ ρολογιοῦ. Τό μόνο ἔργο πού σηκώνει δεύτερη καί τρίτη ἐπίσκεψη. "Αν εἴχαμε μυαλό καί δολλάρια, τούς ἔλεγα, μπορούσαμε νά ξεμοντάρουμε τό σταματημένο τυπογραφεῖο τοῦ Ταρουσόπουλου στό Νέο Φάληρο μέ τίς μεγάλες τροχαλίες καί τό ἔκκρεμές πού μόνο αὐτό κινεῖται μέσα στή σιγή μισοῦ αἰῶνα, καί νά τό στείλουμε τόν ἄλλο χρόνο ἔτσι ὅπως εἶναι στή Μπιεννάλε. Θά σφρώναμε τά βραβεῖα τῆς ζωγραφικῆς, τῆς γλυπτικῆς καί τῶν γραφικῶν τεχνῶν.

Οἱ Γιαπωνέζοι, μπράβο τους. "Εφτασαν τά διδάγματα τῆς ἀνεικονικῆς τέχνης στήν ἀκρότατη συνέπειά τους μέ τήν προαιώνια καλλιέργεια τῆς ράτσας τους στήν αἴθουσα τοῦ καθαροῦ σχήματος καί μιᾶς εὐγένειας στό χρῶμα.

Αὐτά λέγαμε μέ τά πινέλα. Γιά τά καμώματα τῆς Iris Clert, στό κόττερο ἀπέναντι στή Salute, τά χάλια τῶν Ἐγγλέζων, τήν ἀσημαντότητα τοῦ Καναδᾶ, τήν ἄπνοια τοῦ Σοβιετικοῦ περιπτέρου, τόν ψευτομοντερνισμό τόσων ἄλλων.

Καί μοῦ λέγανε τά πινέλα :

— Καλά καί ἄγια ὅλα τοῦτα, ἀλλά γιατί δέν μαζεύεστε πέντε - δέκα - εἴκοσι ἄνθρωποι πού πιστεύετε σέ κάποιες ἀξίες νά τά κουβεντιάσετε, νά δεῖτε τί μπορεί νά σωθεῖ ἀπό τόν κατακλυσμό αὐτό τῆς βαρβαρότητας;

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΣΟΒΑΡΑ. "Ηρθε ἡ ὥρα νά μαζευτοῦν ὅσοι πιστεύουν στίς στέρεες ἀξίες πού στάθηκαν ὑπόβαθρο ὅλων τῶν πολιτισμῶν καί τοῦ δικοῦ μας καί νά ὁρκιστοῦν σάν τά παλληκάρια γύρω στό κρεβάτι τοῦ Διγενῆ πού ψυχομαχάει, πώς θά διαφεντέψουνε ὅ,τι μπορεῖ νά περισωθεῖ στήν ἀπόμερη τούτη γωνιά τῆς γῆς ἀπό ἀνθρωπιά καί γνησιότητα.

Οἱ προπηλακισμένες ἀξίες, ΟΜΟΡΦΙΑ, ΓΟΗΤΕΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ, ΧΑΡΗ, ΜΕΤΡΟ, ΜΑΣΤΟΡΙΑ, ΚΑΘΑΡΟΤΗΤΑ, ΥΓΕΙΑ, ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ, ΛΙΤΟΤΗΤΑ, ἄς ξαναγίνουν τό αἷμα στό ἄρρωστο σῶμα τῆς τέχνης τοῦ καιροῦ μας. "Ας ἀρχίσουμε ἀπό δῶ. Νά γυρίσουν καί οἱ ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΕΝΟΙ. Νά μαζευτοῦμε ὅλοι ὅσοι μποροῦμε νά κρατήσουμε πινέλο, καλέμι ἤ σφυρί, νά ὀργανώσουμε ἄλλη μιά φορά τήν πνευματική μας ἀντίσταση, ἄν θέλουμε νά ἐπιζήσουμε. Ἡ βαρβαρότητα καί ἡ ψευτιά χτυποῦνε πιά τήν πόρτα μας.

Στό ὄνομα τοῦ Μακρυγιάννη, τοῦ Παναγιώτη Ζωγράφου, τοῦ Θεόφιλου, τοῦ Σικελιανοῦ, ἄς σμίξουμε τά σώματά μας σ' ἕνα χορό περισυλλογῆς καί ἀνάτασης. "Ενα μεγάλο, πλατύ, ἀμήχανο, ἀποσβολωμένο κοινό στόν κόσμον ὅλο, περιμένει. Εἶναι τάχα λίγη ἡ λόξα νά τοῦ ἁπλώσουμε τά χέρια ἐμεῖς ἐδῶ οἱ "Ελληνες νά ξαναβρεῖ ἡ τέχνη, γυμνή, χωρίς ἐπίθετα, χωρίς μεσάζοντες, τό μεγάλο, τόν πρωταρχικό της σκοπό ;

ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

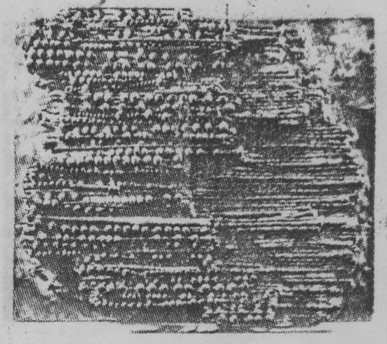

«Τυχαῖο μαθηματικό» : Ζολτάν Κεμένυ. Ἑλβετία. Βραβεῖο γλυπτικῆς

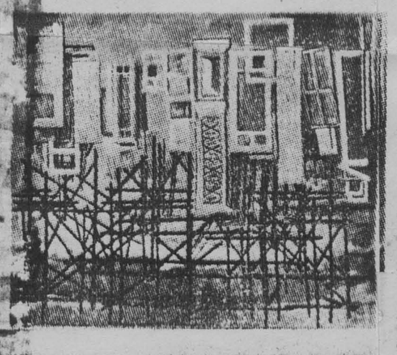

Σπ. Βασιλείου : Μετασχηματισμοί. 1,85X2,08

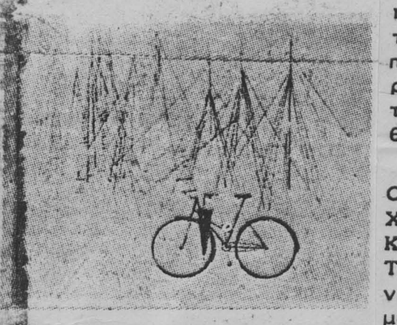

Σπ. Βασιλείου : Πρωϊνή θάλασσα. 1,18X1,50